Cursus Jesaja

(11) Jesaja 40-41

Driebergen, 5 september 2017

Willem J. Ouweneel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40-41

Jesaja 40-41

Sions uitredding, de grootheid van de Redder, de overwinnaar & Israëls verlossing aangekondigd

Onderverdeeld:

I. Jes 40:1-26 (1e les)

II. Jes 40:27–41:29 (2e les)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Indeling & auteurschap

(1) *Pre-exilisch:* tijd van Juda's zelfstandigheid (Js 1-39)

(2) *Exilisch:* (tegen het einde van) de tijd van de Babylonische ballingschap (Js 40-55; volgens velen geschreven door een anonieme Deutero [= 2e]-Jesaja)

(3) *Post-exilisch:* tijd na de terugkeer uit de ballingschap, in het Heilige Land (Js 56-66; volgens velen geschreven door een anonieme Trito [= 3e]-Jesaja)

Anderen handhaven de eenheid van auteurschap

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

‘Deutero’-Jesaja?

Probleem is *niet* de mogelijkheid van profetische voorzegging (tot zelfs naam ‘Cyrus’ aan toe: 44:28; 45:1),

maar: de profeet spreekt als tijdgenoot: iemand die leeft rond eind Babylonische ballingschap & Juda bemoedigt

(ook verschillen in stijl, direct merkbaar)

Echter: Js altijd als eenheid opgevat (ook in Dode-Zeerollen ’n eenheid; vgl. ‘Jesaja zei’ in Mt 8:17; 12:17; Mk 1:2; Lk 3:4; 4:17; Jh 1:23; 12:38; Hd 8:30; Rm 10:16,20)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Indeling

Traditionele indeling (vanwege refrein):

(1) Js 40-48 (9 hst.) (bevat 1 Knecht-des-Heren-profetie: 42:1-7); refrein: 48:22

(2) Js 49-57 (9 hst.) (bevat overige 3 Knecht-des-Heren-profetieën: in Js 49, 50 & 52/53); refrein: 57:21

(3) Js 58-66 (9 hst.)

'Toevallig' zoveel hoofdstukken als NT (OT: 39 hst., als Js I); precies middelste hoofdstuk van Js II: Js 53!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40:1v.

Vs1 ‘Troost’ ≠ zelfst. naamw., maar werkwoord (mv.)!

Rabbi’s: gericht tot de collega-profeten: ‘laten we samen Gods volk troosten’ [N.B. ‘*uw* God’; dus Godsmannen, niet tot de volken gezegd]

Vs1v God spreekt: troost mijn volk Juda (‘Jeruzalem’ genoemd, maar het gaat om Juda in Babel!) omdat zijn lijden voorbij & zijn schuld *dubbel* betaald is (= dubbele straf: Jr 16:18; 17:18; vgl. dubbel loon: Js 61:7; Zc 9:12)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40:1v.

N.B. terugkeer ballingschap *type* van terugkeer eindtijd! (vgl. Jr 31-32; Zc 10)

Vgl. terugkeerprofetieën volgens vervangingstheologie: allemaal vervuld na Babylonische ballingschap

Juister: dubbel bodem:

- voorlopige vervulling (eind ballingschap)
- definitieve vervulling in het Messiaanse rijk (zoals veel terugkeerprofetieën laten zien)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40:3-5

Vs3v hemelse aankondiging: ‘bereid de weg (ruim alle hindernissen [heuvels, rotsen] op) in de woestijn’:

- vgl. vroegere uittocht uit Egypte (vgl. 41:17v; 51:9)
- 1e vervulling: terugkeer onder Zerubbabel & Jesua
- 2e vervulling: komst van Johannes de doper (Mt 3:3), die de weg van Jesjoea bereidt [vgl. Malbim: Messias!]
- 3e vervulling: wederkomst > zie vs4v!,9v! enz.

Vs5 heerlijkheid van de *Messias*, door allen gezien (Op1:7)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40:6-8

Vs6-8 tussenzin: nu *twee* hemelse stemmen in samenspraak: vergankelijkheid van de mens staat tegenover de eeuwige duurzaamheid van het Woord van God (1Pt 1:24v.; vgl. Mt 24:35); hier vooral: Gods *beloften*: bemoediging voor Gods volk, toen en nu

N.B. vs6 'schoonheid' = Hebr. *chèsed*, trouw, loyaliteit

Vs6v 'alle vlees/het volk' = (ook) Juda's overheersers! Geen wereldrijk houdt stand behalve dat van de Messias

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40:9v

Vs9 opnieuw oproep tot de profeten: roep het uit tot Juda ('Sion, Jeruzalem, steden van Juda' = bewoners: nu nog in Babel): 'Zie, hier is jullie God!'

Vs10 'Adonai JHWH *zal komen*': vgl. de 3 vervullingen:

- loon (> getrouwen) & vergelding (> verdrukkers) *toen*
- Johannes de Doper > komst van de Messias
- wederkomst; vgl. toepassing in Op 22:12

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40:11

Vs11 goede herder van zijn kudde (vgl. Ez 34); laatste werkwoord: Ps 23:2

- algemeen: God de Herder van zijn volk (Gn 48:15; 49:24; Ps 23; Jr 31:10; Ez 34)
- Jesjoea op aarde (Lk 15:3-7; Jh 10; Zc 13:7)
- Jesjoea thans (Hb 13:20; 1Pt 5:4)
- in het Messiaanse rijk (Ez 34:23v; 37:24v > Js 40:11)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40:12-16

Vs12-20 *Gods almacht & wijsheid < > nietigheid van de volken & hun afgoden*

Vs12-14 antwoord: ‘niemand’ (is zo hoog boven de wereld verheven of heeft God raad gegeven) (vgl. Jb 38v)

Vgl. Rm 11:34v; 1Ko 2:11; N.B. door de Heilige Geest (‘des Heren’) zijn deze dingen voor ons nu wel geopend!

Vs15 contrast: nietigheid & waardeloosheid van de volken

Vs16 alle hout & offerdieren niet genoeg om God te eren

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Overzicht vs14-26

- Vs12-14 *Gods grootheid*
- Vs15-17 nietigheid van de *volken*
- Vs18 *Gods grootheid*
- Vs19v nietigheid van de *afgoden*
- Vs21v *Gods grootheid*
- Vs23v nietigheid van de *machthebbers*
- Vs25v *Gods grootheid*

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40:17-20

Vs17 nietigheid van de volken niet verwarren met Gods liefde voor alle mensen (Jh 3:16; Hd 14:17)!

Vs18 God onvergelijkbaar groot > dus wees gerust: Hij is echt bij machte te verlossen!

Vs19v contrast met de nietige (metalen of houten) *eigenge-maakte* afgoden (uitgewerkt in 44:9–20):

(De grote) God maakte ons, de afgodendienaar maakt zijn (eigen nietige) god

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40:21-26

Vs21v uitwerking van vs12-14 en 18: Gods almacht

Vs23v God groter dan Juda's verdrukkers

Vs25v uitwerking van vs18: 'God met wie vergelijken?'

(a)met de volken (vs15-17)? (b) met de afgodsbeelden (vs19v)? (c) met Juda's onderdrukkers (vs23v)?

Vs 26 God Schepper & Onderhouder van alle dingen (zelfs van de hemellichamen)

Einde 1e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40:27v

Vs27 God is machtig genoeg én liefdevol genoeg voor zijn volk > geen reden tot vrees of zorg

‘mijn recht’ (*mishpati*) = wat God mij beloofd heeft (daar kun je staat op maken!)

Vs28 niet vertrouwd met Gods wegen!? Hij is

•almachtig (Schepper & Onderhouder)

•onvermoeibaar (van eeuwigheid tot eeuwigheid God)

•oneindig wijs in zijn raadsbesluit

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 40:29-31

Vs29 Hij *schenkt* ook kracht & moed aan de zwakken

Vs30 zelfs de bloem van de jeugd [= Babylon!? Ibn Ezra] mag dan moe worden & struikelen, maar…

Vs31 … Israël dat op de Here hoopt [essentieel!] ontvangt nieuwe kracht als adelaars, die fier opstijgen (achterliggende legende? vgl. Ps 103:5)

Als onvermoeibare hardlopers keren de Judeeërs terug naar het land (Kimchi)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:1-4

Vs1-4 volken bekrachtigd om Gods juridisch requisitoir (vgl. 1:18) aan te horen waarin Deze zijn almacht zal tonen

Vs2v Cyrus (vgl. 44:28; 45:1; 46:11: ‘mijn herder/gezalfde, man van mijn raad’): typisch Messiaanse kenmerken omdat hij de vernietiger van het goddeloze wereldrijk is (vgl. Alexander de Grote, Augustus, Jesjoea)

Vs2-4 ‘Wie’ = God die de geschiedenis stuurt (vgl. Op 1:17; 22:13 ‘eerste & laatste’ = opnieuw Jesjoea!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:5-7

Vs5v de volken beven van angst voor de naderende koning Cyrus de Pers (zoals ze vroeger deden voor de Babylonische koning Nebukadnezar)

‘Dichterbij komen’: om met elkaar te beraadslagen & elkaar te ondersteunen > vs6

Vs7 de ambachtslieden die afgoden in elkaar knutselen, bemoedigen elkaar > dwaze volken zoeken steun bij deze zelfgemaakte afgoden

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:8

Vs8v eerst de volken aangesproken (vs1–7), nu Israël:

'Maar jij, mens Gods' (1Tm 6:11; vgl. 3:10,14; 2Tm 4:5):

•'Gods knecht' (vgl. 42:19; 43:10 en vooral 42:1!)

•'uitverkoren' (voor de aarde! < > Ef 1:4) (sinds Ex 19:5)

•'Jacob', nazaat (lett. kleinzoon) van 'mijn *vriend* Abraham'; Kimchi: 'vriend' = 'die Mij liefhad'; vgl. 2Kr 20:7; Jk 2:23 (vgl. ook Mozes, Ex 33:11)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:9

Vs9 geroepen: uit ballingschap? (Kimchi) (eindtijd: terug-keer van Israël niet alleen uit Babel maar uit *alle* windrich-tingen (11:12; 43:5v)

Of: geroepen uit Ur, nl. Abram (Rasji)? Abr(ah)am symboliseert het hele volk (vgl. 51:2 'Ik riep hem')

Maar in 43:1 *Israël*: 'bij uw naam geroepen'

vgl. 48:12 'Israël mijn geroepene'

Beide verklaringen geldig

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:10

Vs10 ‘vrees niet’ (40:9; 41:13v; 43:1,5; 44:2,8; 54:4); de ballingschap was angstaanjagend, maar ook de opkomst van Cyrus & de terugkeer naar het Land

Daartegenover: heb vertrouwen op ‘*uw* God’

‘Ik ben (JHWH) *uw* God’: 40:1,9; 41:13; 43:3; 48:17; 51:15,22; 55:5 > Ik sta aan *jullie* kant

God in zekere zin natuurlijk de God van álle volken (vgl. Am 9:7; Hd 14:17)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:10

Vs10c lett.: ‘de rechterhand van mijn gerechtigheid’

Hier *tsèdeq* in de zin van ‘zege’ (vs2) en ‘heil’! (vgl. 40:14; 42:1-4; 51:4)

Gods oordeel is gerechtigheid (26:9), maar ook zijn triomf (= rechtvaardig oordeel over de vijanden *en* de rechtvaardige vervulling van Gods beloften)

Vgl. Paulus (bijv. 2Ko 5:21): wij ‘gerechtigheid’ geworden: samenvatting van Gods heil

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:11-14

Vs11v verwarring & vernietiging van Israëls vijanden (door Gods toedoen *via* zijn werktuig: Cyrus de Pers)

Vs13 herhaling van vs10: Gods rechterhand < > Israëls rechterhand (vgl. Mt 14:31)

Vs14 ‘worm’: vgl. Ps 22:7 (toonbeeld van nietigheid & verachtelijkheid)

‘Uw Losser = de Heilige Israëls’ (heilig, maar toegewijd aan Israël; hier niet in heilig in oordeel maar in verlossing!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

De *Goël (‘Losser’)*

Nu voor het eerst de *Goël*, ‘Losser’ (kern: Jb 19:25 ‘mijn Losser leeft’) = de bloedverwant die

(a) de tot slavernij gebrachte Israëliet weer in de vrijheid stelt (43:14; vgl. Lv 25:35-55)

(b) het verloren land weer terug verwerft (44:24-26; vgl. Lv 25:23-34)

(c) de ‘bloedlosser’ = bloedwreker (49:26; Nm 35:9-34)

(d) de bijbehorende bruid huwt (54:5-8; Dt 25:5-10)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:15-17

Vs15v Israël niet slechts passief verlost, maar actief werktuig in Gods hand (vgl. Mi 4:13):

(a) *dorsslede* > maakt de tegenstanders tot kaf

(b) *wan* > laat het kaf verwaaien

Israël zelf zal triomfantelijk juichen in de Here

Vs17 scherp contrast: de *huidige* toestand van de arme ballingen van Juda: geestelijk dorstig

Maar de 'God van Israël' zal voorzien

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:18-20

Vs18-20 de beloofde vernieuwing van het Heilige Land (vgl. Ps 107:22-25): waterbronnen & bomen: vgl.:

- Eden (Gn 2; zie Js 51:3)
- Gods bruid (Hl 4:12-15)
- het Nieuwe Jeruzalem (Op 22:1v)
- vs20 nieuwe schepping

Doel: erkenning van Gods doen > lofprijzing

De Heilige Israëls (vs14, 16, 20; 43:3,14v enz.)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:21-24

Vs21-24 nieuw rechtsgeding (vgl. vs1-4) van de ‘Koning van Jakob’ (! vgl. vs8) met de (af)goden: wat kunnen zíj over de toekomst vertellen?

Algemeen: wat weten Satan/demonen over de toekomst, anders dan wat God zelf al geopenbaard heeft? (Op 12:12)

Vs24 ‘(af)goden’ =

(a) niets/nietigheden (vgl. 44:6–20); maar ook:

(b) demonen (vgl. 26:13 ‘vreemde heren’)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:25-27

Vs25-29 wat de goden niet konden voorzien, voorzegt God: de opkomst van de Perzische koning Cyrus

Vs2 ‘oosten’; hier: ‘noorden’ (eig.: noordoosten)

Roept Gods naam aan! Ea 1:2 > vertrapt tegenstanders

Vs26 contrast met vs21-24: ‘Wie (van de afgoden) heeft dat voorzegd?’

Vs27 niemand kan het voorzeggen (behalve God) (46:10!)

‘Vreugdebode’: vgl. 40:9

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Jesaja 41:28–29

Vs28 ‘niemand’ (van de afgoden en hun dienaars) kan zich met God meten

Vs29 ‘zie’ (Heb. *hên*): allen zijn het nietigheden < > 42:1 ‘Zie’: contrast: ‘mijn knecht’

Drie knechten:

(a)Cyrus (vs2,25; vgl. 44:28; 45:1) *type van de Messias*

(b)Israël (vs8v; 42:19; 43:10; 44:1v,21; 45:4)

(c)de Messias (42:1; 49:6; 52:13; 53:11)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2017

Einde 2e les